



ANNALES SCIENTIA POLITICA

VOLUME 14, NUMBER 2, 2025

ANNALES SCIENTIA POLITICA

Vol. 14, No. 2, 2025

LAČNÝ, M.: Current challenges and perspectives of Slovak–Ukrainian cross-border cooperation (*Research notes*). Annales Scientia Politica, Vol. 14, No. 2 (2025), pp. 57–59.

LAČNÝ MARTIN

Institute of Political Science
Faculty of Arts
University of Prešov
Slovak Republic
E-mail: martin.lacny@unipo.sk

SÚČASNÉ VÝZVY A PERSPEKTÍVY SLOVENSKO-UKRAJINSKEJ CEZHRANIČNEJ SPOLUPRÁCE

MARTIN LAČNÝ

Institute of Political Science
Faculty of Arts
University of Prešov
Slovak Republic
E-mail: martin.lacny@unipo.sk

V priebehu uplynulých dvoch dekád sa jednou z hlavných tém výskumu v rámci Európskej školy border studies stala cezhraničná spolupráca na vonkajších hraniciach EÚ, vrátane jej významu pre realizáciu bilaterálnych vzťahov Európskej únie so susednými krajinami a realizáciu rámcovej Európskej politiky susedstva od roku 2004. Predmetom záujmu výskumníkov sa stal význam hraníc pre postavenie Európskej únie ako medzinárodného aktéra, ako aj úloha cezhraničnej spolupráce pri formovaní a fungovaní vonkajšej hranice EÚ ako „priepustnej“ hranice, podporujúcej „europeizáciu“ susedných nečlenských krajín Európskej únie, t.j. „vývozu európskych hodnôt a noriem“ a zároveň „bezpečnej“ hranice, chrániacej vnútornú bezpečnosť Európskej únie a Schengenského priestoru. Vedecký diskurz v tejto oblasti zahŕňa tiež vplyv stretu rozdielnych koncepcií fungovania štátu a občianskej spoločnosti na vonkajšej hranici Európskej únie na fungovanie a správanie regionálnych a lokálnych aktérov cezhraničnej spolupráce, ekonomické postavenie, odolnosť (resilienciu) pohraničných regiónov Európskej únie sociálne a hospodárske aspekty cezhraničnej spolupráce na vonkajšej hranici EÚ.

V uplynulých piatich rokoch sa stali zvlášť intenzívne reflektovanými a diskutovanými dopady pandémie COVID-19 a následne ruskej

vojenskej agresie na Ukrajinu na charakter hraníc a na vývoj cezhraničnej spolupráce. Kým obmedzujúce protipandemické opatrenia na prevenciu šírenia ochorenia COVID-19 počas pandémie v mnohých ohľadoch uzavreli schengenské hranice a hranica sa tak stala crash-testom existujúcich foriem cezhraničnej spolupráce a zároveň skúšobným teritóriom pre jej nové formy, ruská invázia na Ukrajinu ako nový exogénny faktor v mnohých ohľadoch opäť otvorila túto hranicu a výrazne ovplyvnila migračné toky a manažment hranice, ako aj formy a intenzitu cezhraničnej spolupráce. V júni 2022 sa Ukrajina v dôsledku vojnových udalostí zároveň stala kandidátskou krajinou na vstup do Európskej únie, čo prinieslo nové perspektívy z hľadiska jej integrácie do Európskej únie a teda i z hľadiska podmienok pre cezhraničnú spoluprácu v slovensko-ukrajinskom pohraničí.

Inštitút politológie Filozofickej fakulty Prešovskej univerzity v nadväznosti na svoj predchádzajúci výskum cezhraničnej spolupráce implementoval v rokoch 2022-2025 s podporou Slovenskej agentúry pre výskum a vývoj výskumný projekt s názvom „Slovensko-ukrajinská cezhraničná spolupráca počas a po pandémie COVID-19: faktory a perspektívy, dopad na politiky“ (*Slovak-Ukrainian cross-border cooperation amid and after COVID-19 pan-*

demic: factors and perspectives, impact on policies; APVV-21-0057). Cieľom projektu bolo identifikovať vplyv pandémie COVID-19 a ruskej invázie na Ukrajinu na slovensko-ukrajinskú cezhraničnú spoluprácu. Hľadal príležitosti a obmedzenia cezhraničnej spolupráce, ktoré vyplývajú jednak zo zmeny inštitucionálneho rámca vzťahov medzi EÚ a Ukrajinou, ako aj z vládnej politiky Slovenska a jeho vzťahov s Ukrajinou, a jednak z faktorov vnímania a preferencií regionálnych a miestnych aktérov cezhraničnej spolupráce počas a po pandémii COVID-19, ako aj počas aktuálne prebiehajúceho vojnového konfliktu, ovplyvňujúcich ich schopnosť využiť existujúce a predpokladané príležitosti. Faktory a dôsledky pandémie a následne vojnového konfliktu na Ukrajine boli skúmané prostredníctvom klasických (kvalitatívna analýza pološtruktúrovaných rozhovorov, dotazníky a štatistická analýza kvantitatívnych dát) i novovytvorených výskumných nástrojov (formatívny kauzálny index životnej spokojnosti pre pohraničné regióny). Zmiešaný dizajn výskumu zahŕňal kvalitatívnu analýzu vyjadrení aktérov na nadnárodnej, národnej a regionálnej úrovni, kým na lokálnej úrovni získané kvantitatívne dáta boli analyzované štatistickými postupmi.

Hlavným cieľom záverečnej konferencie výskumného projektu APVV-21-0057, ktorá sa konala 20. – 22. októbra 2025 v Prešove, bolo diskutovať o zisteniach jednotlivých čiastkových výskumných úloh, realizovaných v dvoch pracovných balíkoch a konfrontovať ich

s aktuálnym medzinárodným vedeckým výskumom v danej oblasti. Referáty zahraničných účastníkov konferencie priniesli nové pohľady na pohraničné oblasti ako priestor odolnosti (prof. Jussi Laine – Karelian Institute, University of Eastern Finland), ako aj socio-kultúrne reflexie pohraničných regiónov v čase neistoty (prof. Marcin Dębicki – Katedra sociológie pohraničia Vroclavskej univerzity). Regionálny kontext cezhraničnej spolupráce reflektovali príspevky Dr. Melindy Istenes-Benczi (Central European Service for Cross-Border Initiatives, Budapešť), ktorá predstavila EZÚS Tisza ako nástroj odolnosti pre cezhraničnú spoluprácu a prof. Myroslavy Lendel (Užhorodská národná univerzita), ktorá prezentovala výsledky výskumu súčasného stavu cezhraničnej spolupráce v Zakarpatskej oblasti Ukrajiny. Nadnárodný kontext pre podmienky cezhraničnej spolupráce v podobe scenárov európskej integrácie Ukrajiny účastníkom konferencie predstavil profesor Alexander Duleba, o dopade ruskej invázie na slovensko-ukrajinské vzťahy hovoril Dr. Ján Kubiš. Spomedzi členov riešiteľského kolektívu projektu APVV-21-0057 na konferencii vystúpili aj doc. Martin Lačný a Dr. Gabriel Székely, ktorí prezentovali výsledky čiastkových výskumov, realizovaných na regionálnej a lokálnej úrovni. Konferenčné príspevky zahraničných účastníkov konferencie sú publikované vo vedeckom časopise Inštitútu politológie FF PU v Prešove *Annales Scientia Politica*.



Foto: Adam Priščák, 2025.